

Nr 160.

Ankom till riksdagens kansli den 8 juni 1934 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e och 4:e avd.)

I den till riksdagen avlätna, den 3 januari 1934 dagtecknade propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1934/1935 har Kungl. Maj:t (punkt 9 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1934/1935 beräkna ett extra reservationsanslag av 17 miljoner kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 9 mars 1934 dagtecknad proposition, nr 235, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för sistnämnda dag föreslagit riksdagen, bland annat, att för budgetåret 1934/1935 anvisa dels under femte huvudtiteln till bekämpande av arbetslösheten ett extra reservationsanslag av 9,000,000 kronor, dels bland utgifter för kapitalökning under rubrik »Fonden för förslag till statsverket» till statliga och statskommunala reservarbeten ett extra reservationsanslag av 46,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

I omförmälda statsrådsprotokoll erinrades därom, att Kungl. Maj:t den 8 december 1933 bemyndigat chefen för socialdepartementet att tillkalla särskilda sakkunniga att inom socialdepartementet biträda med fortsatt utredning i olika hänseenden av frågor sammanhängande med ungdomsarbetslösheten och åtgärder i anledning av densamma. Enär de ifrågavarande sakkunniga då ännu icke hunnit fullgöra sitt uppdrag, förklarade sig departementschefen icke beredd att taga ståndpunkt till frågan om de åtgärder, som lämpligen kunde vidtagas till avhjälpande av ungdomsarbetslösheten, utan anhöll departementschefen att senare få återkomma till denna angelägenhet. Beträffande kostnaderna under nästkommande budgetår för verksamheten i fråga förordade departementschefen, att de i första hand skulle bestridas från ett för ändamålet särskilt upptaget anslag, varför hänsyn till ifrågavarande kostnader icke behövde tagas vid beräkningen av anslaget till bekämpande av arbetslösheten. Från detta borde emellertid av praktiska skäl alltjämt bestridas de centrala administrationskostnaderna för sagda verksamhet, varvid departementschefen tillika förutsatte, att hinder icke borde möta att, därest Kungl. Maj:t så funne erforderligt, taga detsamma i anspråk jämväl för hjälp åt unga arbetslösa.

I en till riksdagen avlåten, den 27 april 1934 dagtecknad proposition, nr

265, har Kungl. Maj:t därefter under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen att

dels under femte huvudtiteln till särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra reservationsanslag av 5,500,000 kronor; dels godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade grunderna för ifrågavarande anslags användning; dels ock medgiva, att, i den mån sagda anslag visar sig otillräckligt, medel av det under samma huvudtitel upptagna extra reservationsanslaget till bekämpande av arbetslösheten må enligt Kungl. Maj:ts bestämmande jämlikt nyssnämnda grunder disponeras jämväl till särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar *J. Sandén* och *E. Sjödahl* (I: 10) och den andra inom andra kammaren av herr *O. Nilsson* i Göteborg *m. fl.* (II: 4), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en skyndsam och allsidig utredning, omfattande förutsättningarna för en statsunderstödd förtidspensionering som ett led i vår allmänna arbetslöshetspolitik med särskilt beaktande av betryggande garantier för nyanställning efter grunder, som utredningen finner anledning föreslå, samt i vilken utsträckning statlig kontroll är behövlig för att anpassa den tekniska utvecklingen på arbetsmarknaden till den förefintliga tillgången på arbetstillfällen och arbetskraft;

två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *R. Wagnsson* och *R. Lindström* (I: 222) och den andra inom andra kammaren av herr *T. Erlander m. fl.* (II: 491), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en allsidig och förutsättningslös utredning rörande en centralisering av vissa till den samhälleliga ungdomsvården hörande uppgifter med särskilt beaktande av behovet av en för detta ändamål särskilt inrättad social ungdomsbyrå samt motsvarande av statsmakterna understödda kommunala organ med uppgift att utföra erforderliga undersökningar, att underlätta samarbetet mellan olika inom detta område verksamma myndigheter, institutioner och organisationer, samt att inom detta organ en särskild avdelning skall fungera som rådfrågnings- och upplysningsbyrå för ungdom under 25 år;

två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *E. Sjödahl m. fl.* (I: 3) och den andra inom andra kammaren av herr *O. Nilsson* i Göteborg *m. fl.* (II: 3), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att för de åtgärder, som av statsmakterna vidtagas för motverkande och bekämpande av ungdomsarbetslösheten, samt för handhavande av därmed sammanhängande speciella upplysningsfrågor och utredningsarbeten tillsättes inom det av statsmakterna inrättade organet för arbetslöshetens bekämpande en särskild avdelning, sammansatt av representanter för statliga och kommunala organ samt arbetsgivar-, arbetar- och ungdomsorganisationer; skolande till denna avdel-

ning hänvisas frågor rörande all arbetslös ungdom inom såväl industri, jordbruk, skogsbruk och fiske som inom hantverk, handel och samfärdsel samt ungdom utgående från högskolor och jämförliga läroanstalter;

en inom andra kammaren av herr *J. H. Brädefors* väckt motion (II: 643), vari hemställts, att Kungl. Maj:ts proposition nr 265 måtte avslås, att frivilliga verkliga yrkeskurser införas och att ungdomen i dessa erhåller samma understöd som den övriga arbetslösa ungdomen, att arbeten till avtalsenliga löner beredes den arbetslösa ungdomen, att i de fall arbete inte kan beredas den arbetslösa ungdomen densamma måtte erhålla kontantunderstöd, som utgår i likhet med den av motionären tidigare väckta motionen angående understödsverksamheten för de arbetslösa, samt att till ungdomsarbetslöshetens bekämpande anslås 60 miljoner kronor;

två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *A. Pettersson m. fl.* (I: 223), och den andra inom andra kammaren av herrar *G. Nyblom* och *G. E. Andersson* i Leabo (II: 399), vari hemställts, att riksdagen måtte av kontantunderstödsmedlen avskilja 500,000 kr. till en stipendiefond för arbetslös ungdom i det syfte motionen angivit;

en inom första kammaren av herr *J. Larsson* i Örbyhus väckt motion (I: 224), vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utarbetande och framläggande av förslag, varigenom företagare i enlighet med vad i motionen anförts må kunna erhålla viss bestämd ersättning av statsmedel, därest de förbinda sig att anställa ungdom och lämna dessa nöjaktig yrkesutbildning;

en inom första kammaren av herr *N. Gabrielsson* väckt motion (I: 365), vari hemställts, att i blivande hjälpsystem för ungdomsarbetslöshetens avhjälpande upptaga en anordning för de ungas sysselsättande vid jordbruket i överensstämmelse med i motionen uppdragna riktlinjer;

två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *K. I. Sköldén* och *J. Gustavson* (I: 367) och den andra inom andra kammaren av herr *C. G. Olsson* i Golvvasta *m. fl.* (II: 645), vari hemställts, att riksdagen av de medel, som komma att anslås till särskilda åtgärder mot ungdomsarbetslösheten enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 265, ett förslagsanslag av 360,000 kr. måtte anvisas såsom statsbidrag till beredande av arbetslös ungdom sysselsättning och utbildning inom jordbruket i huvudsaklig överensstämmelse med av statens egnahemsstyrelse framlagt förslag, samt att för utbildningskurser i mjölkning för arbetslös ungdom måtte av samma medel anvisas ett förslagsanslag av 50,000 kr. att användas enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser;

två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *P. Sandström m. fl.* (I: 368) och den andra inom andra kammaren av herr *N. E. Nilsson* i Antnäs *m. fl.* (II: 644), vari hemställts, att riksdagen måtte be- myndiga Kungl. Maj:t att, efter framställning från de lokala myndigheterna i Norrbottens län (länsstyrelsen, hushållningssällskap eller länets arbetslöshetskommittéer), anvisa erforderliga medel för beredande av anställning i jordbrukarhem för arbetslösa ungdomar;

en inom andra kammaren av herrar *E. Thorell* och *T. G. v. Seth* väckt motion (II: 648), vari hemställts, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 265 ville beakta vissa av motionärerna framförda synpunkter; samt

två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *E. Sjödahl m. fl.* (I: 4) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Franckenberg m. fl.* (II: 8), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att kommuner, som, enligt av statens arbetslöshetskommission godkänd kursplan, anordna yrkesutbildningskurser för arbetslösa, även må tillerkännas bidrag av statsmedel till kostnader för läroböcker, förbrukningsmaterial, hyra för undervisningslokaler samt för inköp eller förhyrning av nödiga verktyg för den praktiska yrkesutbildningen.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisar utskottet, i den mån ej redogörelse lämnas här nedan, till motionerna I: 10, I: 222, I: 3, II: 643, I: 223, I: 224, I: 365, I: 367, I: 368, II: 648 och I: 4.

Spörsmålet om ungdomsarbetslösheten föranledde 1931 års riksdag att hemställa om utredning rörande utvägarna att med hänsyn till den förefintliga arbetslösheten bland ungdomen för densamma underlätta förvärvandet av yrkesutbildning samt angående möjligheterna till förbättrad arbetsförmedling för ungdom över 18 år och å orter, varest den offentliga arbetsförmedlingen ännu icke ernått effektiv organisation. I anledning härav bemyndigade Kungl. Maj:t den 12 juni 1931 chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla sakkunniga för frågans utredning (ungdomsarbetslöshetsakkunniga).

Vid behandlingen av förslag till 1933 års riksdag angående åtgärder till arbetslöshetens bekämpande anförde chefen för socialdepartementet (proposition 216/1933 sid. 15), att den sida av arbetslöshetsfrågan, som avsåg läget för de unga, vilka uppnått arbetsför ålder men ännu icke lyckats få fast anställning i något yrke, måste ägnas alldeles särskild uppmärksamhet. Enligt departementschefens mening kunde vissa i ärendet framlagda förslag endast vinna på att senare i ett sammanhang upptagas till närmare skärskådande, i syfte att förslag i ämnet skulle kunna föreläggas 1934 års riksdag.

Emellertid föreslog Kungl. Maj:t i samband med proposition om införande av frivillig arbetslöshetsförsäkring en utbyggnad i olika avseenden av den offentliga arbetsförmedlingen, därvid, bland annat, beaktades önskemålen om åstadkommande av en effektivare arbetsförmedling för ungdom.

Särskilda utskottet vid 1933 års riksdag anslöt sig i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 17 till departementschefens nyssnämnda i propositionen nr 216 uttalade uppfattning. Utskottet förklarade i samband därmed, att en vidare utveckling av särskilda anordningar för arbetsförmedling för ungdom vore synnerligen önskvärd, och uttryckte sin förhoppning, att angelägenheten därav måtte i möjligaste mån av Kungl. Maj:t beaktas. Därest förslaget om arbetslöshetsförsäkring och därmed sammanhängande omorganisation av ar-

betsförmedlingen icke av riksdagen bifölles, ansåge sig utskottet emellertid icke kunna på den dittillsvarande utredningen tillstyrka, att enbart med hänsyn till behovet av effektivare arbetsförmedling för ungdom omläggning skedde av grunderna för statsbidrag till förmedlingen.

I anledning av väckta motioner uttalade sig utskottet därjämte i vissa frågor, som sammanhånga med ungdomsarbetslösheten. Utskottet tillstyrkte sålunda, att försöksvis skulle anordnas viss form av s. k. frivillig arbetstjänst samt friluftskurser för manlig ungdom. Därvid framhöll utskottet tillika, att, om de erfarenheter, som under budgetåret 1933/1934 vunnes av dylika åtgärder, därtill gäve anledning, ett på dessa grundat förslag i ämnet syntes vara att motse till nästa års riksdag. Frågan om lämpliga arbetsobjekt utgjorde därvid ett spörsmål, som behövde göras till föremål för närmare övervägande.

Ett motionsvis väckt förslag om pensionering av äldre arbetare i syfte att bereda arbetstillfällen för unga arbetare fann utskottet sig icke kunna tillstyrka men förordade, att frågan gjordes till föremål för närmare utredning i samband med den allmänna undersökning av medlen mot ungdomsarbetslösheten, som departementschefen i hans nyss återgivna uttalande förebådat.

Motionsvis framställda förslag om provisorisk utvidgning av den ordinarie skolorganisationen såsom ett led i strävandena att bekämpa ungdomsarbetslösheten avstyrktes ävenledes av utskottet utom i vad angick användande av arbetslöshetsmedel för möjliggörande av kurser för unga arbetslösa vid kommunala och enskilda yrkesundervisningsanstalter samt för upprättande och drift av provisoriska folkhögskolor och extra folkhögskoleavdelningar för unga arbetslösa. Utskottet sade sig förvänta, att med ledning av de erfarenheter, som i sistnämnda hänseenden komme att vinnas under innevarande budgetår, ett närmare utarbetat förslag i ämnet skulle, därest omständigheterna därtill föranledde, av Kungl. Maj:t föreläggas 1934 års riksdag.

Vidare må erinras om riksdagens medgivande, att, för den händelse det vid fortsatt utredning visade sig lämpligt och ändamålsenligt, viss del av det för bekämpande av ungdomsarbetslösheten anvisade beloppet av Kungl. Maj:t finge användas för understöd åt s. k. arbetskolonier. Riksdagen medgav tillika, att av det för bekämpande av arbetslösheten anvisade anslaget, ett belopp av 2,000,000 kronor finge användas till åtgärder mot ungdomsarbetslösheten.

1933 års riksdag avslog Kungl. Maj:ts förslag rörande arbetslöshetsförsäkring samt lämnade i anledning därav jämväl förslagen i vad de avsågo den offentliga arbetsförmedlingen utan bifall.

Med anledning av vad som sålunda förevarit, beslöt Kungl. Maj:t den 8 december 1933 bemyndiga chefen för socialdepartementet tillkalla tre sakkunniga att inom departementet biträda med fortsatt utredning i olika hänseenden av frågor sammanhängande med ungdomsarbetslösheten och åtgärder i anledning av densamma.

De sakkunniga, vilka antogo benämningen 1934 års sakkunniga rörande ungdomsarbetslösheten, överlämnade den 29 mars 1934 till departementsche-

fen utredning angående åtgärder för bekämpande av ungdomsarbetslösheten, vilken utredning därefter befordrats till trycket och intagits i serien statens offentliga utredningar (1934: 11).

Över utredningen hava ett stort antal myndigheter avgivit yttranden.

Efter att hava redogjort för de sakkunnigas undersökningar rörande bland annat ungdomsarbetslöshetens omfattning, hittills vidtagna åtgärder för bekämpande av densamma samt rörande i vad mån och på vad sätt de olika åldersgrupperna arbetslösa kommit i åtnjutande av det allmännas hjälpåtgärder, går departementschefen in på frågan om *åldersbegränsningen vid hjälpåtgärderna och formerna för desamma* (sid. 20—32 i statsrådsprotokollet). Efter en resumé av de sakkunnigas förslag härutinnan och yttranden över detsamma anför departementschefen för egen del i huvudsak följande:

»Till grund för övervägandet av frågan om den omfattning och de former, som under nästkommande budgetår böra givas åt hjälpåtgärderna i anledning av ungdomsarbetslösheten, måste läggas en uppskattning av det ifrågavarande arbetslöshetsklientlets sannolika storlek. I detta avseende ha de sakkunnigas undersökningar givit till resultat, att vid slutet av november månad 1933 ej mindre än 57,400 personer i åldern 16—25 år voro anmälda såsom hjälpsökande hos de lokala arbetslöshetskommittéerna. Av dessa kommo ej fullt 4,600, eller omkring 8 %, på åldersgruppen 16—17 år, omkring 17,700, eller 30 %, på åldersgruppen 18—20 år samt omkring 35,000, eller 62 %, på åldersgruppen 21—25 år.

Undersöker man hur vid nyssnämnda tidpunkt de anlitade hjälpåtgärderna fördelat sig å de olika ålderskategorierna, ger utredningen vid handen, att av 16—17-årsgruppen 110, eller 2.4 %, erhållit hjälp enligt arbetslinjen, 381, eller 8.4 %, enligt undervisningslinjen och 1,092, eller 23.9 %, enligt understödslinjen. I fråga om gruppen 18—20 år utgöra motsvarande siffror 2,989, 1,328 och 4,394, motsvarande resp. 16.9 %, 7.5 % och 24.8 %. Och vad slutligen angår gruppen 21—25 år, ställa sig siffrorna på följande sätt: 8,519, 1,495 och 10,300 eller 24.3 %, 4.3 % och 29.3 % för respektive hjälpformer. De icke hjälptas antal är, såsom av de lämnade uppgifterna framgår, mycket stort. Av 16—17-åringarna hade omkring 3,000 eller 65 %, av 18—20-åringarna 9,000 eller 51 % och av 21—25-åringarna 14,800 eller 42 % lämnats alldeles utan bistånd.

Det torde emellertid böra uppmärksammas, att vid slutet av mars månad 1934 förhållandena utvecklats i en betydligt mera gynnsam riktning, i det att vid nämnda tidpunkt av samtliga tre åldersgrupper omkring 20,000 voro sysselsatta enligt arbets- och undervisningslinjerna. Alltjämt hade emellertid omkring 37,000 unga arbetslösa icke beretts sysselsättning.

När det gäller bedömandet av det föreliggande siffermaterialets betydelse för belysning av det verkliga läget, synes det mig visserligen sannolikt, att den faktiska arbetslösheten inom gruppen 16—17 år är större än vad siffrorna i och för sig utvisa. De sakkunniga lära få anses ha påvisat åtskilliga omständigheter, som medverka till att antalet anmälda arbetslösa inom denna grupp icke är representativt för arbetslöshetens verkliga omfattning i dessa åldrar. Å andra sidan har av socialstyrelsen framhållits, att beträffande nämnda åldersgrupp läget på arbetsmarknaden icke kunde anses så allvarligt som för de båda andra. Ett analogt betraktelsesätt har anlagts av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, ehuru därvid viss skillnad gjorts mellan förhållandena i städerna och på landsbygden. Uppmärksammas

bör, att det stora flertalet av de arbetslösa 16—17-åringarna befinner sig å landsbygden, i det att endast omkring 900 äro hemmahörande i städerna. Av dessa senare ha något flera än hälften lämnats utan hjälp. Även med beaktande av att antalet arbetslösa i nämnda ålder i verkligheten torde vara större än det redovisade, synas mig dock svårigheterna beträffande denna kategori avsevärt mindre allvarliga än för den närmast följande åldersgruppen. I mån av gynnsammare konjunkturläge torde man kunna förutsätta, att den av socialstyrelsen påvisade förbättringen skall förhållandevis starkt göra sig gällande till begränsning av arbetslösheten inom den yngsta gruppen.

Ehuru de sakkunniga icke ifrågasatt någon förändring i hittills tillämpad åldersbegränsning vid hjälpåtgärderna för de unga arbetslösa och sålunda utgått ifrån att desamma alltjämt skulle avse åldrarna 16—25 år, hava de sakkunniga likväl betonat, att de arbetslösa i gruppen 21—25 år representera en övergångskategori, beträffande vilken de i fråga om äldre arbetslösa tillämpade hjälpformerna företrädesvis borde anlitas. Denna åsikt biträder jag med den jämkningen, att gränsen synes mig böra förläggas vid 22-årsåldern. Efter min uppfattning saknas anledning att normalt räkna med denna grupp vid de speciella åtgärderna i fråga om de ungas arbetslöshet. Skäl härtill föreligger så mycket mindre, som jag vid beräklandet av medel för de allmänna åtgärderna för arbetslöshetens bekämpande under nästa budgetår förutsatt en så väsentlig utökning av arbetslinjen, att de arbetslösa i mycket betydande utsträckning skulle kunna erhålla sysselsättning och försörjning på denna väg under motsvarande begränsning av kontantunderstödsverksamheten.

Enligt min mening bör kampen mot ungdomsarbetslösheten främst inriktas på att skapa avsevärt förbättrade förhållanden för arbetslös ungdom i åldern 18—21 år. Storleken av denna grupp kan icke exakt beräknas ur de sakkunnigas siffermaterial. Utgår man emellertid därifrån, att, såsom jag redan erinrat, antalet anmälda arbetslösa i åldern 18—20 år utgör 17,700 och i 21-årsåldern en femtedel av hela gruppen 21—25 år, skulle totala antalet arbetslösa i nyssnämnda ålder, 18—21 år, kunna uppskattas till i runt tal 25,000. Sannolikt är arbetslöshetstrycket inom denna grupp större än inom den yngre och äldsta av här ifrågakommande grupper, samtidigt som vid redovisningstillfället kunnat konstateras, att endast omkring $\frac{1}{4}$ av densamma beretts hjälp i form av arbete eller undervisning.

Av vad jag anför synes mig uppenbart, att den nu berörda sidan av ungdomsarbetslöshetsfrågan är av så allvarlig innebörd, att den måste ägnas särskild uppmärksamhet. Den tvungna sysslolösheten i det angivna skedet av livet är ur många synpunkter särskilt ödesdiger. Den utgör ett hinder för de ungas förvärvande av erforderlig yrkesutbildning. Och sysslolösheten i och för sig åstadkommer i många fall psykiska och moraliska skadeverkningar, som sätta sin prägel på den unges hela framtida liv.

Med den stora omfattning, som ungdomsarbetslösheten haft och alltjämt har, framför allt i de nordligare delarna av landet, står man inför faran, att en betydande del av vår ungdom kan komma att befinna sig i den situationen att icke förmå inordna sig i regelbundet arbete, även i den mån sådant vid förbättrade konjunkturer erbjuder sig. Risk föreligger för visso, att denna långvarigt arbetslösa ungdom kommer att representera en mindervärdig arbetskraft. Och det får icke heller förbises, att de känslor av bitterhet, som arbetslösheten framkallar hos de unga, äro ägnade att grundlägga olyckliga motsättningar och upprivande inre slitningar inom samhällslivet.

Under dessa omständigheter måste samhället väsentligen intensifiera åtgärderna för att lämna de av ungdomsarbetslösheten hemsökta bistånd. De stora och säkerligen i många fall obotliga skador, som arbetslösheten redan tillfogat vårt folks ungdom, uppfordra till en betydligt vidgad och mera

energiskt bedrivna verksamhet, i syfte att rädda de unga från allvarigare följder av långvarig arbetslöshet. Om nödvändigheten härav har meningsskiljaktighet icke heller förelegat bland de hörda myndigheterna och organisationerna.

Även om man med en avtagande arbetslöshet i det hela kan hysa förhoppning om att de unga i större utsträckning än hittills komma att finna användning för sin arbetskraft inom förvärvslivet, nödgas man tyvärr räkna med att svårigheterna därmed icke bringas ur världen. Den stora ökning av de ungas andel i de produktiva åldersklasserna, som för närvarande kan konstateras och som kan väntas fortsätta under de närmaste åren, i förening med industriens fortgående rationalisering, kommer otvivelaktigt att göra det föreliggande allvarliga problemet aktuellt under en rätt avsevärd framtid. När man går att överväga botemedel mot det onda, kan man därför icke slå sig till ro med att man står inför en snart övergående samhällsskada.

I fråga om den allmänna planläggningen av hjälpverksamheten kan jag i huvudsak skänka min anslutning till det av de sakkunniga framlagda programmet, vilket synes mig omsorgsfullt och väl avvägt. Från olika håll har detsamma vunnit i väsentliga avseenden oförbehållsam anslutning. Det torde sålunda till en början få anses klart, att kampen mot ungdomsarbetslösheten främst måste inriktas på att genom en lämplig utbildning öka de ungas *framtid*a försörjningsmöjligheter, samtidigt med att sysselsättning beredes dem under arbetslöshetsperioden. Ur denna synpunkt måste den rena understödsverksamheten, vilken vid undersökningstidpunkten omfattade ungefär fjärdedelen av de hjälpsökande i åldern 16—21 år och mer än hälften av de hjälpta, betraktas såsom en mycket otillfredsställande form för samhällets bistånd. Principiellt är jag sålunda fullt ense med de sakkunniga därom, att ansträngningarna måste koncentreras på att åt arbetslinjen och undervisningslinjen giva en dominerande plats vid ungdomsarbetslöshetens bekämpande. I det följande kommer jag att ingå på en närmare prövning av de föreslagna åtgärderna till realiserande av detta syfte.

Då de sakkunniga gått att dryfta *formerna* för de utvidgade åtgärderna mot ungdomsarbetslösheten, ha de låtit sig angeläget vara att icke ifrågasätta sådana ändringar i nu gällande hjälpsystem, att grunderna för detta skulle komma att rubbas. Denna allmänna utgångspunkt föranleder under föreliggande omständigheter ingen erinran från min sida. Skillnaden är sålunda väsentligen kvantitativ och betingad av det synnerligen stora hjälpbehov, som genom utredningen vitsordats vara för handen. I den mån jämkning i fastställda grunder påkallats, har detta föranletts av en strävan att med ledning av erfarenheter från den hittills i mindre skala bedrivna försöksverksamheten öka intresset för lokal medverkan vid hjälpåtgärderna. Till dessa förhållanden återkommer jag i det följande.

I detta sammanhang anser jag mig böra uppmärksamma det yrkande, som framställts av länsstyrelsen i Västerbottens län, av innebörd, att åt lokala organ, länsnämnder, skulle kunna uppdragas vissa självständiga uppgifter vid hjälpverksamhetens organiserande. Den föreslagna ordningen skulle sannolikt medföra praktiska fördelar, särskilt i vissa landsdelar. Men å andra sidan förutsätter förslaget, sådant det föreligger, en så betydande förändring i den ställning, statens arbetslöshetskommission enligt de av 1933 års riksdag meddelade direktiven intager, att jag icke för närvarande är beredd tillstyrka detsamma. Enligt min mening vore det dock en bestämd vinst, om hjälpåtgärderna i fråga om ungdomsarbetslösheten kunde omhänderhavas av länsorgan, vilkas främsta uppgift borde vara att taga initiativ till anordningar för att bereda de unga arbetslösa sysselsättning och utbildning samt förmedla samarbete med de organisationer, inom vilkas verksamhetsområden arbets-

objekten befinna sig. Med denna begränsning anser jag mig hava anledning överväga åtgärder i det nämnda förslaget syfte.

Jag förordar alltså, i väsentlig anslutning till de sakkunnigas i remissyttrandena i allmänhet tillstyrkta förslag, avsevärt vidgade åtgärder för sysselsättning och utbildning av unga arbetslösa, företrädesvis i åldern 18—21 år, och beräknar, att under instundande budgetår på dessa vägar verksam stöd skall kunna lämnas åt i genomsnitt omkring 15,000 arbetslösa. Med hänsyn till omfattningen av det tidigare framlagda allmänna hjälpprogrammet torde man vara berättigad förutsätta, att hjälpbehovet beträffande en mycket avsevärd del av de unga arbetslösa skall under sagda budgetår bliva tillgodosett under en motsvarande begränsning av understödslinjen. Till denna fråga återkommer jag i fortsättningen.

I detta sammanhang vill jag slutligen framhålla, att jag låtit verkställa en särskild undersökning rörande möjligheterna att på annan väg åstadkomma en lättnad i ungdomsarbetslösheten. Jag åsyftar härvid åtgärder för underlättande av arbetsgivarnas frivilliga pensionering av äldre arbetare. På min anmodan har pensionsstyrelsen avgivit yttrande, huruvida och i vilka avseenden sådana ändringar i lagen om allmän pensionsförsäkring, som kunna vara ägnade att befördra förenämnda syfte, skulle kunna — utan avvaktande av ständpunktstagandet till 1928 års pensionsförsäkringskommittés blivande förslag — vidtagas. Den utredning, som från styrelsens sida ävågabragts, har emellertid övertygat mig om att för närvarande den ifrågavarande utvägen tyvärr icke är framkomlig. Vidare har jag genom kommerskollegium sökt erhålla närmare uppfattning rörande den utsträckning, i vilken pensionering av arbetare över 67 års ålder inom industrien kan antagas föranleda nyanställning av unga arbetslösa. Även den sålunda företagna undersökningen har givit ett i stort sett negativt resultat, såtillvida att en förändring av gällande bestämmelser rörande pensionsförsäkringen måste anses utgöra en förutsättning för nyanställning på angivna väg av yngre arbetskraft.»

Departementschefen upptager därefter (sid. 32—40 i statsrådsprotokollet) frågan om *åtgärder för beredande av sysselsättning och utbildning inom respektive yrken*. Efter en redogörelse för de sakkunnigas utredning och yttrandena i ämnet anför departementschefen följande:

»De sakkunnigas undersökningar rörande anvisandet av vidgade arbetsområden och arbetstillfällen, särskilt lämpade för arbetare i de åldersgrupper, varom här är fråga, hava icke lett till positivt resultat. Däremot är utredningen i andra avseenden ägnad att principiellt belysa ungdomsarbetslöshetens problem. Jag åsyftar härvid de sakkunnigas klarläggande av kollektivavtalens inverkan på de ungas anställningsmöjligheter inom industrien. På vissa håll har man hyst den föreställningen, att gällande avtalsbestämmelser i fråga om såväl avlönings- som arbetsvillkor skulle väsentligen försämra utkomstmöjligheterna för de unga. De sakkunnigas utredning härutinnan, vilken i grundläggande punkter företagits under medverkan av representanter för arbetsgivare och arbetare, har ådagalagt, att de yppade farhågorna i stort sett äro ogrundade. De sakkunniga ha sålunda icke kunnat konstatera något påtagligt samband mellan ungdomsarbetslöshetens omfattning och avtalens lönevillkor. Icke heller ha de sakkunnigas ingående undersökningar rörande förekomsten och inverkan av s. k. lärlingsregulativ givit stöd för den uppfattningen, att avtalsbestämmelserna, vad industrien beträffar, äga större betydelse för ungdomsarbetslösheten. Vad slutligen angår lönedifferentieringen mellan olika åldersklasser, har det visserligen låtit sig konstatera, att denna väl kan medverka till en omgruppering inom arbetslöshetsklientelet, men att den totala omfattningen

av ungdomsarbetslösheten i och för sig icke därav röner något mera påtagligt inflytande.

Vad de sakkunniga i nu angivna avseenden anfört har i det hela lämnats utan erinran av de hörda myndigheterna. Även jag finner slutsatserna väl dokumenterade, och jag saknar därför anledning att överväga åtgärder i reglerande syfte.

Likaledes lära de sakkunniga få anses ha förebragt övertygande skäl för att frågan om tidpunkten för värnpliktstjänstgöringen icke i nu förevarande sammanhang äger större praktisk betydelse. De ungas möjligheter till anställning i yrkena torde knappast nämnvärt ökas genom ändrade författningsbestämmelser på detta område.

Jag kommer så till de mycket omdebatterade uppslagen att öppna möjligheter för att i utbildningssyfte med bidrag av statsmedel anställa arbetslös ungdom inom industri och jordbruk. De sakkunniga ha underkastat dessa uppslag en ingående prövning med negativt resultat. Vad industrien angår, har vid remissbehandlingen intet framkommit, som kan rubba den förebragta argumenteringen för den praktiska ogenomförbarheten av uppslaget. Och i fråga om jordbruket har jag icke kunnat undgå att taga intryck av vad som i vissa remissyttranden anförts till förmån för de sakkunnigas ståndpunkt. Visserligen hava statens egnahemsstyrelse och länsstyrelsen i Norrbottens län, den senare med omedelbart hänsynstagande till föreliggande lokala förhållanden, gjort gällande en från de sakkunnigas avvikande mening. Men härvid är att märka, att de ifrågavarande yttrandena knappast förmått vederlägga de vägande praktiska skäl, som de sakkunniga andragit.

Så mycket synes mig uppenbart, att uppslaget i vad det avser jordbruk med anställda lönearbetare är förbundet med så avsevärda risker ur synpunkten av arbetslösheten i det hela, att utvägen redan av denna anledning måste avvisas såsom olämplig. Och jämväl i fråga om de egentliga småbruket möta starka praktiska betänkligheter, vilka övertygande uppvisats av de sakkunniga. Jag vill ock erinra, att åtgärder av motsvarande innebörd voro föremål för prövning av 1933 års riksdag, därvid riksdagen fann sig förhindrad medverka till desamma vidtagande. Jag anser mig med hänvisning till det nu anförda icke kunna tillstyrka, att den ifrågavarande utvägen anlitas vid hjälpverksamheten.»

Departementschefen behandlar därefter (sid. 40—44 i statsrådsprotokollet) frågan om *kursverksamheten* samt anför därvid, efter en redogörelse för de sakkunnigas förslag och vissa i ärendet avgivna yttranden, för egen del följande:

»Vad till en början angår förhållandet mellan den för de unga arbetslösa speciellt anordnade undervisningsverksamheten och den, som bedrivs inom den ordinarie skolorganisationens ram, delar jag de sakkunnigas principiella uppfattning. Uppenbarligen böra de utbildningsmöjligheter, som samhället i reguljär ordning tillhandahåller, i första hand utnyttjas jämväl av de arbetslösa. Men å andra sidan utgör den ofrånkomliga anpassningen till de speciella arbetslöshetsförhållandena ett bestämt hinder för att *uteslutande* på denna väg tillgodose de av krisläget betingade särskilda utbildnings- och sysselsättningsbehoven. Efter samråd med chefen för ecklesiastikdepartementet vill jag uttala, att ökade möjligheter framdeles böra beredas inom undervisningsväsendet i all den utsträckning, som med hänsyn till faktiska förhållanden kan anses erforderligt. Då under nästa budgetår åtminstone i fråga om folkhögskolor och vissa yrkesutbildningsanstalter den förefintliga skolorganisationen kan

beräknas bliva otillräcklig, är man nödsakad att alltjämt vidtaga provisoriska anordningar med anlåtande av medel ur arbetslöshetsanslaget.

De från skilda håll vitsordade goda erfarenheterna av den genom arbetslöshetsorganen bedrivna kursverksamheten föranleda mig att tillstyrka den väsentliga utvidgning av densamma, som sakkunnigförslaget innebär. Då det synes mig angeläget att på allt sätt underlätta även för mindre bärkraftiga kommuner anordnandet av dylik verksamhet, vill jag också förorda, att statsbidrag, förutom till lärare- och kursledarearvoden enligt hittills tillämpad ordning, må utgå jämväl till bestridande av kostnaderna för undervisningsmateriell i enlighet med de sakkunnigas förslag. Såmedelst främjas tillika strävandena att åt verksamheten giva en mera bestämd inriktning på yrkesutbildning, något som synes mig särdeles betydelsefullt.

Beträffande slutligen de ifrågasatta åtgärderna för att bereda arbetslösa elever ökade stipendieunderstöd vid sådana läroanstalter, där dylika utgå av statsmedel, kan jag på de av de sakkunniga anförda skälen icke förorda, att framställning nu göres hos riksdagen om jämkning i härutinnan fastställd ordning.»

Departementschefen redogör därefter för en av de sakkunniga verkställd *inventering av arbetstillfällen lämpade för unga* samt för däröver avgivna yttranden och uttalar för egen del följande (sid. 44—47 i statsrådsprotokollet):

»Den av de sakkunniga verkställda inventeringen av lämpliga ungdomsarbeten har utfallit tillfredsställande. De föreslagna arbetsobjekten synas mig i det hela väl fylla de särskilda krav, som härvid måste uppställas. Bortsett från det grundläggande villkoret, att arbetena skola vara av sådan beskaffenhet, att de icke eljest kunna beräknas komma till utförande under en avsevärd tid, gäller nämligen, att åtskilliga av de föreslagna uppgifterna äro av den art, att de kunna förväntas bliva omfattade med särskilt intresse av de unga. Samtidigt äro de i stor utsträckning ägnade att både tillgodose den betydelsefulla utbildningssynpunkten och, på sätt av olika myndigheter vitsordats, skänka ur allmän synpunkt gagneliga resultat. Jag anser sålunda det framlagda arbetsprogrammet utgöra en lämplig utgångspunkt för de fortsatta övervägandena och har redan vidtagit åtgärder för att en grundligare omprövning av de föreliggande förslagen må komma till stånd. Endast på så sätt blir det möjligt att, för den händelse riksdagen ger sin anslutning till de av mig förordade åtgärderna, vid början av det nya budgetåret utan tidsförlust skrida till förverkligandet av den uppgjorda planen. Detta har synts mig så mycket viktigare, som vissa av de mest arbetskrävande uppgifterna först efter jämförelsevis grundliga förarbeten kunna påbörjas.»

Ett särskilt avsnitt ägnas frågan om *den frivilliga arbetstjänsten* (sid. 47—51 i statsrådsprotokollet). Efter att hava berört de sakkunnigas förslag i denna del och vissa däröver avgivna yttranden anför departementschefen:

»Med hänsyn till de gynnsamma erfarenheterna av den försöksvis bedrivna arbetstjänsten finner jag välbetänkt, att förutsättningar skapas för en väsentlig utvidgning av denna verksamhet. De sakkunniga hava i sådant avseende framställt olika förslag. Därvid åsyftas att utöka kretsen av lämpliga arbetsobjekt genom att under angivna förutsättningar möjliggöra upptagande av arbeten även åt enskilda. Vidare innebär förslaget vissa jämkningar i statsbidragsvillkoren, i syfte att underlätta för de lokala organen att anordna kommunala läger. Och slutligen hava de sakkunniga förordat, att arbetspremier skulle få utgå till deltagarna i arbetstjänsten. Samtliga de föreslagna

åtgärderna äro enligt min mening ägnade att främja det ändamål, som uppställts för den frivilliga arbetstjänsten. Dock synes mig de föreslagna arbetspremiernas genomsnittsbelopp — 20 öre per elev och dag — hava tilltagits väl knappt. Enligt min mening föreligger skäl att överväga en differentiering av beloppen jämväl med hänsyn till deltagarnas ålder. I syfte att skapa garantier för en nyttig användning av intjänta arbetspremier synes det mig vara lämpligt, att premierna i regel innehållas och som samlad summa utbetalas först då eleverna lämna arbetslägret.

I anslutning till vad de sakkunniga anfört beträffande olycksfallsförsäkringslagens tillämplighet å deltagare i frivillig arbetstjänst, vill jag framhålla, att bestämmelserna i 2 § olycksfallsförsäkringslagen, sådan denna paragraf lyder efter den i fjol genomförda ändringen — jfr lagen den 14 juni 1933 (nr 349) och kungörelsen den 1 december 1933 (nr 643) — äro tillämpliga beträffande den frivilliga arbetstjänsten.»

I statsrådsprotokollet (sid. 51—60) behandlas därefter frågan om *ungdomsreservarbeten*. Sedan departementschefen redogjort för de sakkunnigas förslag härutinnan och för föreliggande yttranden, anför departementschefen för egen del följande:

»De särskilda reservarbetena för ungdom utgöra ett nytt uppslag i kampen mot arbetslösheten. Av den lämnade redogörelsen framgår, att denna tanke i allmänhet vunnit erkännande såsom en ur olika synpunkter lämplig utväg för att bringa hjälp åt vissa grupper av arbetslös ungdom. De betänkligheter, som kommit till uttryck i ett par av de avgivna yttrandena, synas mig icke kunna jäva, att en försöksvis bedriven verksamhet enligt i huvudsak de föreslagna linjerna väl låter sig försvara såsom ett led i hjälpprogrammet. Lämpliga arbetsobjekt, såväl offentliga som enskilda, stå till förfogande. Och den kombination av arbete och utbildning, som ungdomsreservarbetena representera, torde med hänsyn till skilda intressen få anses på ett lyckligt sätt tillgodose ungdomens behov.

Jag utgår härvid ifrån att i dessa arbeten huvudsakligen skulle komma att sysselsättas arbetslösa i åldrarna 18—21 år. Mot att hänvisningsförfarande kommer i tillämpning vid denna hjälpform synes mig intet vara att erinra. Den plan, som de sakkunniga uppdragit för verksamhetens bedrivande, torde i huvudsak kunna läggas till grund för de praktiska åtgärderna, vilka böra ankomma på arbetslöshetskommissionen under samverkan med såväl arbetslöshetskommittéerna som de olika sammanslutningar, inom vilkas verksamhetsområde de till realiserande ifrågakommande arbetsobjekten befinna sig.

I avseende på hithörande ärendens handläggning inom kommissionen saknar jag anledning att nu uttala mig i vidare mån, än att de olika särskilda åtgärderna i anledning av ungdomsarbetslösheten synas mig böra bliva föremål för övervägande under enhetliga synpunkter men med tillbörligt utrymme för den tekniska erfarenhet, varöver kommissionen förfogar.

Vad angår formerna för dessa speciella reservarbetens bedrivande, delar jag de sakkunnigas åsikt, att förhållandena anvisa den statliga vägen såsom den normala. Hinder bör dock icke möta att anordna jämväl statskommunala sådana arbeten, då omständigheterna göra detta lämpligt. Över huvud torde det få anses nödvändigt, att vid beträdandet av nya vägar erforderlig rörelsefrihet vid försökens utförande medgives.

I fråga om sättet för kostnadernas beräkning godtager jag vad de sakkunniga föreslagit. Ej heller den omfattning, vari de speciella ungdomsreservarbetena planlagts, ger mig anledning till erinran. Jag har dock ansett mig böra understryka de sakkunnigas uttalade åsikt, att deltagare i ungdomsre-

servarbetena främst böra utväljas bland sådana arbetslösa, som tidigare icke alls erhållit någon sysselsättning eller som endast deltagit i kursverksamhet eller frivillig arbetstjänst.»

De sakkunnigas *kostnadsberäkningar* ävensom yttrandena däröver föranleda departementschefen till följande uttalanden (sid. 60—64 i statsrådsprotokollet):

»Vid kostnadsberäkningarna ha de sakkunniga uteslutande tagit sikte på de utgifter, som förutsatts förbundna med realiserandet av det framlagda förslaget. Däremot hava Kungl. Maj:ts anslagsäskanden för åtgärder i allmänhet till arbetslöshetens bekämpande lämnats obeaktade. Uppenbarligen måste vid det definitiva ställningstagandet nu förordade hjälpåtgärder bedömas såsom ett led i strävandena att bereda de arbetslösa sysselsättning och uppehälle. Jag anser mig i detta sammanhang böra erinra om vad jag tidigare (prop. 234 sid. 33 ff.) uttalat, att antalet hjälpsökande arbetslösa jämte antalet personer, som komme att beredas arbete genom utav statsmakterna beslutade särskilda åtgärder för arbetslöshetens bekämpande men vilka eljest skulle kunnat anmäla sig såsom hjälpsökande, närmast böra i genomsnitt för nästa budgetår uppskattas till 110,000, därav omkring 100,000 förutsatts vara hjälpbehövande. Av dessa hava i avrundat tal 80,000 beräknats kunna erhålla sysselsättning enligt arbetslinjen och 20,000 bistånd genom kontantunderstöd. Uppmärksammas bör vidare, att vid nu återgivna beräkning de hjälpsökandes ålder icke tagits i betraktande, utan avse siffrorna arbetslöshetsklientelet i dess helhet.

De anförda beräkningarna ha av mig framlagts med all reservation för vanskligheterna att åvägabringa säkra hållpunkter för ett förhandsbedömande. Givetvis göra sig samma svårigheter med sannolikt ökad styrka gällande, då det blir fråga om att avgöra i vilken utsträckning under nästa budgetår unga arbetslösa kunna komma att ingå bland de hjälpsökande. Under antagande att äldre arbetslösa i proportionsvis större omfattning kunna förväntas finna sysselsättning i den öppna marknaden, skulle åldersgrupperna 16—21 år kunna beräknas utgöra omkring 20 % av samtliga hjälpbehövande eller i genomsnitt 20,000 personer. Enligt föreliggande uppgifter synes man kunna approximativt uppskatta de enligt arbetslinjen och undervisningslinjen hjälpta 16—21-åringarna den 30 november 1933 till omkring 6,800, vilken siffra dock icke obetydligt ökats vid slutet av mars 1934. Med den av mig förutsatta utvidgningen av hjälpverksamheten till att avse 15,000 unga arbetslösa i regelmässigt de nämnda åldersgrupperna skulle sålunda under nästa budgetår en avsevärd del av ungdomsarbetslösheten kunna avhjälpas på någon av dessa båda vägar. I övrigt stå de vanliga reservarbetena till förfogande, varom jämväl arbetslöshetskommissionen erinrat. Behovet av kontantunderstöd torde sålunda kunna förväntas starkt nedgå.

De sammanlagda kostnaderna för de särskilda åtgärderna i anledning av ungdomsarbetslösheten ha av de sakkunniga angivits till 10,000,000 kronor. Arbetslöshetskommissionen, som beaktat jämväl det allmänna hjälpprogramets möjligheter att tillgodose de unga arbetslösa, har numera beräknat kostnaderna till ett belopp liggande mellan 10,000,000 och 3,000,000 kronor.

Vid kostnadsfrågans bedömande måste fasthållas, vad jag nyss erinrat, nämligen att de hos riksdagen för budgetåret 1934/1935 redan äskade arbetslöshetsanslagen beräknats på sådant sätt, att samtliga hjälpbehövande skulle kunna bispringas. Jag har vidare förutsatt, att reservationsanslaget till arbetslöshetens bekämpande enligt medgivande av riksdagen skulle kunna disponeras jämväl för de särskilda åtgärderna i anledning av ungdomsarbetslösheten. Under dessa omständigheter begränsas den nu föreliggande kostnads-

frågan närmast till att avse merutgifterna vid de arbetslösas bispringande enligt den av mig förordade planen i förhållande till de beräknade kostnaderna enligt det förut framlagda förslaget. Man synes härvid vara berättigad förutsätta, att ett antal av 9,000 unga arbetslösa, vilkas hjälpbehov eljest skulle tillgodosetts enligt understödslinjen, i stället kommer att bispringas med anlåtande av de nu föreslagna åtgärderna. För kontant understöd åt detta antal skulle enligt de grunder, som vid den tidigare anslagsberäkningen tillämpats, erfordrats 4,500,000 kronor. Då i enlighet med de sakkunnigas förslag de sammanlagda kostnaderna för åtgärder till hjälp åt de unga arbetslösa torde kunna uppskattas till omkring 10,000,000 kronor, skulle det nu ytterligare behövliga anslaget alltså utgöra 5,500,000 kronor eller 2,500,000 kronor mera än som tidigare preliminärt beräknats. Vid denna beräkning har jag, efter samråd med chefen för finansdepartementet, utgått från att kostnaderna för ungdomsreservarbetena böra bestridas av skattemedel.

Vad angår administrationskostnaderna vill jag erinra, att jag förutsätter, att för dessa alltiämt anlitas medel av reservationsanslaget till arbetslöshetens bekämpande.

Vid bifall till vad jag här och i tidigare till detta års riksdag avlåtna framställningar föreslagit, skulle alltså för budgetåren 1933/1934 och 1934/1935 följande belopp under femte huvudtiteln stå till förfogande för bekämpande av arbetslösheten genom kontant understödsverksamhet, kurser och frivillig arbetstjänst m. m. samt för särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten:

för budgetåret 1933/1934:

å riksstaten för 1933/1934 anvisat reservationsanslag till bekämpande av arbetslösheten (riksd. skr. 356/1933) ..	kronor	5,000,000
av den vid ingången av budgetåret 1933/1934 befintliga reservationen å anslaget till bekämpande av arbetslösheten (riksd. skr. 356/1933)	»	20,000,000
återstående del av nyssnämnda reservation (förslag i prop. 230/1934, sid. 9), beräknad till	»	3,650,000
		<hr/>
	kronor	28,650,000.

Av det enligt 1933 års riksdags skrivelse nr 356 till förfogande ställda beloppet å sammanlagt 25 miljoner kronor må till åtgärder till bekämpande av ungdomsarbetslösheten användas 2 miljoner kronor (särsk. utsk. utl. nr 17/1933, sid. 114).

för budgetåret 1934/1935 (förutom å nyssnämnda belopp, 28.65 miljoner kronor, uppkommande reservation):

å riksstaten för 1934/1935 äskat reservationsanslag till bekämpande av arbetslösheten (prop. 235/1934)	kronor	9,000,000
å riksstaten för 1934/1935 nu äskat reservationsanslag till särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten	»	5,500,000
		<hr/>
	kronor	14,500,000.

De här upptagna båda reservationsanslagen å sammanlagt 14.5 miljoner kronor svara mot det i årets statsverksproposition under femte huvudtiteln beräknade beloppet å 17 miljoner kronor till bekämpande av arbetslösheten.»

Den betydelsefulla frågan om vidtagande av åtgärder för bekämpande av den särskilt ur samhällssynpunkt allvarliga ungdomsarbetslösheten har, såsom framgår av den i statsrådsprotokollet lämnade redogörelsen, varit föremål för ingående överväganden såväl vid de senaste årens riksdagar som genom olika sakkunnigberedningar och myndigheter. Både frågans räckvidd och det förhållandet, att man här haft att göra med många i viss mening nya problem har gjort, att man under de gångna åren måst söka pröva sig fram för att nå en ur olika synpunkter så tillfredsställande lösning som möjligt. Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag, som i huvudsak bygger på en av 1934 års sakkunniga rörande ungdomsarbetslösheten i mars 1934 framlagd utredning, ansluter sig till de redan vunna erfarenheterna och synes utskottet i allt väsentligt kunna godtagas såsom grundval för den fortsatta statliga hjälpverksamheten på här förevarande område.

Utskottet vill emellertid härvid kraftigt understryka, att de grundlinjer, som av departementschefen uppdragits och nu av utskottet tillstyrkts, ingalunda kunna få anses utgöra det slutliga svaret på här förevarande frågor. Ännu saknas i många hänseenden erfarenhet, och de olika hjälpåtgärderna måste ofta få karaktären av försök, om vilkas framgång man ej alltid kan vara förvissad. Om och i den mån vunnen erfarenhet kommer att giva anledning till nya eller förändrade direktiv utgår också utskottet från att sådana komma att meddelas — därest så är erforderligt efter riksdagens hörande.

Vad departementschefen anfört rörande åldersbegränsningen vid hjälpåtgärderna och formerna för desamma har icke givit utskottet anledning till erinran.

I detta sammanhang vill utskottet till behandling upptaga vissa av de i ämnet väckta motionerna, som hava samband med berörda frågor.

I de likalydande motionerna I: 10 och II: 4, vilka väckts före avlåtande till riksdagen av Kungl. Maj:ts här förevarande proposition, har hemställts om utredning rörande förutsättningarna för en statsunderstödd förtidspensionering av äldre arbetare såsom ett led i den allmänna arbetslöshetspolitiken.

Denna fråga har behandlats av departementschefen, som i statsrådsprotokollet meddelat, att en av pensionsstyrelsen på hans anmodan åvägabragt utredning övertygat honom om att för närvarande den ifrågavarande utvägen tyvärr icke vore framkomlig. Vidare har departementschefen meddelat, att han genom kommerskollegium sökt erhålla närmare uppfattning rörande den utsträckning, i vilken pensionering av arbetare över 67 års ålder inom industrien kunde antagas föranleda nyanställning av unga arbetslösa. Även den sålunda företagna undersökningen hade givit ett i stort sett negativt resultat, såtillvida att en förändring av gällande bestämmelser rörande pensionsförsäkringen måste anses utgöra en förutsättning för nyanställning på angivna väg av yngre arbetskraft.

Då de utredningar i av motionärerna angivet syfte, som av departementschefen så nyligen vidtagits, givit ett i stort sett negativt resultat, finner sig utskottet icke kunna tillstyrka, att en ny utredning redan nu igångsättes,

och hemställer för den skull, att här förevarande motioner icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

I de likalydande motionerna I: 222 och II: 491 har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en allsidig och förutsättningslös utredning rörande en centralisering av vissa till den samhälleliga ungdomsvården hörande uppgifter med särskilt beaktande av behovet av en för detta ändamål särskilt inrättad social ungdomsbyrå samt motsvarande av statsmakterna understödda kommunala organ med uppgift att utföra erforderliga undersökningar, att underlätta samarbetet mellan olika inom detta område verksamma myndigheter, institutioner och organisationer, samt att inom detta organ en särskild avdelning skall fungera som rådfrågnings- och upplysningsbyrå för ungdom under 25 år.

Utskottet har funnit åtskilliga av de i här förevarande motioner framförda synpunkterna beaktansvärda. Utskottet finner sig emellertid icke böra för närvarande tillstyrka några åtgärder i anledning av motionerna I: 222 och II: 491 och hemställer för den skull, att desamma icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

I de likalydande motionerna I: 3 och II: 3, vilka väckts före avlåtandet till riksdagen av Kungl. Maj:ts här förevarande proposition, har hemställts om inrättande av en särskild avdelning inom arbetslöshetskommissionen för behandling av frågor rörande ungdomsarbetslösheten.

Såsom utskottet i det föregående antytt, måste den statliga verksamheten mot ungdomsarbetslösheten ännu i viss utsträckning anses befinna sig på försöksstadiet. Med hänsyn härtill finner sig utskottet icke kunna tillstyrka, att riksdagen nu giver närmare direktiv för organiserandet av den administrativa apparaten. Även här synes erfarenheten i sinom tid få lämna vägledning. Utskottet hemställer alltså, att motionerna I: 3 och II: 3 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Det i motionen II: 643 framförda yrkandet innebär, förutom hemställan om avslag på Kungl. Maj:ts här förevarande proposition, förslag om vidtagande av vissa i motionen närmare angivna åtgärder för ungdomsarbetslöshetens bekämpande. För detta ändamål har vidare i motionen hemställts om ett anslag å 60,000,000 kronor. Utskottet hemställer, att här förevarande motion icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottet övergår så till frågan om åtgärder för beredande av sysselsättning och utbildning inom respektive yrken.

Departementschefen har i detta sammanhang något berört frågorna om kollektivavtalens inverkan på de ungas anställningsmöjligheter inom industrien, om förekomsten och inverkan av s. k. lärlingsregulativ samt om lönedifferentieringen mellan olika åldersklasser. Då emellertid departementschefen icke framlagt något förslag i ämnet, anser utskottet sig sakna anledning att i nu förevarande sammanhang gå in på dessa frågor. Vad i motionen II: 648 i här förevarande hänseende anförts föranleder icke heller något uttalande från utskottets sida.

Departementschefen har vidare behandlat de mycket omdebatterade uppsla-

gen att öppna möjligheter för att i utbildningssyfte med bidrag av statsmedel anställa arbetslös ungdom inom industri och jordbruk. Departementschefen har erinrat, att de sakkunniga underkastat dessa uppslag en ingående prövning med negativt resultat. Vad industrien anginge, anför departementschefen, hade vid remissbehandlingen intet framkommit, som kunde rubba den förebragta utredningen rörande den praktiska ogenomförbarheten av uppslaget. Och i frågan om jordbruket hade departementschefen icke kunnat undgå att taga intryck av vad som i vissa remissyttranden anförts till förmån för de sakkunnigas ståndpunkt. Departementschefen anför vidare: »Så mycket synes mig uppenbart, att uppslaget i vad det avser jordbruk med anställda lönearbetare är förbundet med så avsevärda risker ur synpunkten av arbetslösheten i det hela, att utvägen redan av denna anledning måste avvisas såsom olämplig. Och jämväl i fråga om de egentliga småbruken möta starka praktiska betänkligheter, vilka övertygande uppvisats av den sakkunnige. Jag vill ock erinra, att åtgärder av motsvarande innebörd voro föremål för prövning av 1933 års riksdag, därvid riksdagen fann sig förhindrad medverka till dessammats vidtagande. Jag anser mig med hänvisning till det nu anförda icke kunna tillstyrka, att den ifrågavarande utvägen anlitas vid hjälpverksamheten.»

I åtskilliga motioner har emellertid hemställts om vidtagande av åtgärder för möjliggörande av yrkesutbildning av här förevarande slag.

I de likalydande motionerna I: 223 och II: 399 har föreslagits, att riksdagen måtte av kontantunderstödsmedlen avskilja 500,000 kronor till en stipendiefond åt sådana arbetslösa ynglingar, som anmäla sig villiga att komma i lära hos någon av arbetslöshetskommitté godkänd jordbrukare, trädgårdsmästare, hantverkare eller fiskare.

I motionen I: 224 har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utarbetande och framläggande av förslag, varigenom företagare, vilka bedriva hantverk, industri, jordbruk eller annat yrke, må kunna erhålla viss bestämd ersättning av statsmedel, därest de förbinda sig att anställa ungdom och lämna dessa nöjaktig yrkesutbildning.

I motionen I: 365 har upptagits ett av egnahemsstyrelsen i dess utlåtande över 1934 års sakkunnigas utredning framlagt förslag till anordning för de ungas sysselsättande vid jordbruket. Den av egnahemsstyrelsen framlagda och i motionen I: 365 upptagna anordningen har ifrågasatts skola bedrivas efter följande riktlinjer:

Arbetslösa liksom innehavare av jordbruk eller trädgårdsbruk, som ville komma i fråga, hade att göra anmälan därom till hemkommunens arbetslöshetskommitté eller, där sådan icke vore utsedd, till kommunalnämnden eller annat motsvarande kommunalorgan, som jämväl borde av eget initiativ verka för utplaceringen. Såväl arbetssökandens som jordbrukarens lämplighet prövades efter undersökningar därom. I första hand torde såsom mera förtrogna med jordbrukets förhållanden uttagas arbetslösa från landsbygden. Dessas ålder borde icke understiga 16 år och ej heller överstiga 25 år vid uttagandet. Måhända borde under första anslagsåret, tills någon större erfarenhet vunnits, företrädesvis jordbruk utan lönearbetare tagas i anspråk. Arbets-

givare, som vanligen anlidade annans arbetskraft, torde, där ifrågasatta begränsning icke ansåges erforderlig, förbinda sig att under anställningstiden icke inskränka den lejda arbetskraften. Anställningskontrakt skulle uppräntas.

Tiden för anställningen torde bestämmas för varje särskilt fall och i regel icke understiga sex månader.

Hänvisningsförfarande borde kunna tillämpas. För den, som utan att giltig orsak kunde anses föreligga, slutade före anställningstidens utgång, borde vidare understöd kunna indragas.

Hos arbetsgivaren skulle vederbörande åtnjuta kost och logi ävensom möjligen tvätt, som kunde anses böra ingå i naturaunderhållet. Den kontanta lönen torde sättas till 20 å 30 kronor i månaden — det lägre beloppet till de yngre — vilken avlöning för närvarande i regel utginge till elever vid jordbruket. Den utbetalades av vederbörande kommunalorgan i efterskott månadsvis till den anställde. För att icke hänsynen till kommunens ekonomiska uppoffringar skulle verka hämmande på intresset för arbetsförmedlingen kunde ifrågasättas, om icke bidraget till kontantlönen borde helt utgå av statsmedel.

I de likalydande motionerna I: 367 och II: 645 har hemställts, att riksdagen av de medel, som komme att anslås till särskilda åtgärder mot ungdomsarbetslösheten, måtte anvisa ett förslagsanslag av 360,000 kr. såsom statsbidrag till beredande av arbetslös ungdom sysselsättning och utbildning inom jordbruket i huvudsaklig överensstämmelse med av statens egnahemsstyrelse framlagt förslag, samt att för utbildningskurser i mjölkning för arbetslös ungdom måtte av samma medel anvisas ett förslagsanslag av 50,000 kr. att användas enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser.

I de likalydande motionerna I: 368 och II: 644 har hemställts, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att, efter framställning från de lokala myndigheterna i Norrbottens län (länsstyrelsen, hushållningssällskap eller länets arbetslöshetskommittéer) anvisa erforderliga medel för beredande av anställning i jordbrukarhem för arbetslösa ungdomar.

Slutligen har i motionen II: 648 — under erinran om vad i motionen I: 365 anförts — föreslagits, att till en början försök i mindre skala måtte företagas.

De skäl, som av 1934 års sakkunniga och departementschefen framförts mot här förevarande form av den statliga hjälpverksamheten, äro onekligen välgående. De i ämnet väckta motionerna giva emellertid vid handen, att intresset för åstadkommande av yrkesutbildning på här förevarande sätt är synnerligen starkt, särskilt i vad avser jordbruket. Enligt utskottets förmenande är det också en fråga av största betydelse, huru man genom en vid lämplig ålder igångsatt och ändamålsenligt bedriven utbildning skall kunna vidmakthålla eller väcka de ungas intresse särskilt för jordbruksarbete. Utskottet har därför vid sin prövning av här förevarande motioner kommit till det resultatet, att det vore önskligt, om försök i här förevarande hänseende kunde göras. Innan erfarenhet hunnit vinnas, böra dessa försök givetvis — på sätt även framhållits i motionen II: 648 — bedrivas endast i mindre skala. Några närmare direktiv för denna försöksverksamhet har utskottet icke ansett sig böra lämna. Utskottet vill endast understryka önskvärdheten av att det i motionerna I: 367 och II: 645 framförda uppslaget om anordnande av utbildningskurser

i mjölkning särskilt må komma under omprövning. Utskottet anser vidare, att överhuvud taget undervisning i ladugårdsskötsel om möjligt bör meddelas.

Med vad sålunda anförts torde motionerna I: 223 och II: 399, I: 224, I: 365, I: 367 och II: 645 samt I: 368 och II: 644 ävensom II: 648, sistnämnda motion i vad den avser här förevarande fråga, få anses besvarade.

Vad departementschefen anført om kursverksamheten har icke givit utskottet anledning till erinran.

I de före avlämnandet till riksdagen av Kungl. Maj:ts här förevarande proposition väckta, likalydande motionerna I: 4 och II: 8 har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att kommuner, som, enligt av statens arbetslöshetskommission godkänd kursplan, anordna yrkesutbildningskurser för arbetslösa, även må tillerkännas bidrag av statsmedel till kostnader för läroböcker, förbrukningsmaterial, hyra för undervisningslokaler samt för inköp eller förhyrning av nödiga verktyg för den praktiska yrkesutbildningen.

Vad sålunda yrkats har beaktats i Kungl. Maj:ts här förevarande förslag, enligt vilket statsbidrag, förutom till lärare och kursledarearvoden enligt hittills tillämpad ordning, skulle kunna utgå jämväl till bestridande av kostnaderna för undervisningsmateriel i enlighet med ett av 1934 års sakkunniga framlagt förslag. Vid sådant förhållande torde här förevarande motioner icke behöva föranleda något särskilt uttalande från utskottets sida.

Vad departementschefen anført rörande inventering av arbetstillfällen, lämpade för de unga, ävensom i fråga om den frivilliga arbetstjänsten, har icke givit utskottet anledning till erinran.

I motionen II: 648 har uttalats önskvärdheten av att ledarna för den frivilliga arbetstjänsten måtte erhålla möjlighet till särskild, härför lämpad utbildning.

Utskottet vill erinra, att 1934 års sakkunniga med avseende å ledarpersonalen framhållit, att tillgången på lämpliga ledare för den frivilliga arbetstjänsten vore av central betydelse för verksamheten samt att det därför vore av utomordentlig vikt, att ej blott till lägerledare utan även till lärare, arbetsledare och husmödrar utsåges personer med god fackkunskap, pedagogisk förmåga, ledaregenskaper och fasthet, parad med förståelse för ungdomen. De sakkunniga hava vidare förklarat, att vid en fortsatt och utökad verksamhet särskild utbildning av lägerpersonal i vissa fall syntes böra av arbetslöshetskommissionen anordnas i form av kortare instruktionskurser, varjämte blivande personal i många fall syntes kunna beredas tillfälle att någon tid följa arbetet vid ett arbetsläger.

Vad sålunda av de sakkunniga föreslagits har av departementschefen lämnats utan erinran. Vid detta förhållande finner utskottet motionen II: 648 i här förevarande del icke behöva föranleda något särskilt uttalande från utskottets sida.

Vad departementschefen anført rörande ungdomsreservarbeten har icke givit utskottet anledning till erinran liksom ej heller de framlagda kostnadsberäkningarna.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må — i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 265 ävensom de i ämnet väckta motionerna —

a) under femte huvudtiteln till särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra reservationsanslag av 5,500,000 kronor;

b) godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 27 april 1934 förordade grunderna för ifrågavarande anslags användning under iakttagande tillika av vad utskottet i det föregående anförts;

c) medgiva att, i den mån sagda anslag visar sig otillräckligt, medel av det under samma huvudtitel upptagna extra reservationsanslaget till bekämpande av arbetslösheten må enligt Kungl. Maj:ts bestämmande jämlikt nyssnämnda grunder disponeras jämväl till särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten;

II. att följande motioner, nämligen

inom första kammaren:

nr 3 av herr *Sjödahl m. fl.*;

nr 4 av herr *Sjödahl m. fl.*;

nr 10 av herrar *Sandén* och *Sjödahl*;

nr 222 av herrar *Wagnsson* och *Lindström*;

nr 223 av herr *Anton Pettersson m. fl.*;

nr 224 av herr *Johan Larsson*;

nr 365 av herr *Gabrielsson*;

nr 367 av herrar *Sköldén* och *John Gustavson*; och

nr 368 av herr *Sandström m. fl.*

samt inom andra kammaren:

nr 3 av herr *Nilsson* i Göteborg *m. fl.*;

nr 4 av herr *Nilsson* i Göteborg *m. fl.*;

nr 8 av herr *Frankenberg m. fl.*;

nr 399 av herrar *Nyblom* och *Andersson* i Leabo;

nr 491 av herr *Erlander m. fl.*;

nr 643 av herr *Brädefors*;

nr 644 av herr *Nilsson* i Antnäs *m. fl.*;

nr 645 av herr *Olsson* i Golvvasta *m. fl.*; och

nr 648 av herrar *Thorell* och *von Seth*,

må, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan under I hemställt, icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 juni 1934.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hamrin, Lindblad, Svensson* i Kompersmåla, *Nilsson* i Malmö, *Nilsson* i Gränebo, *Oscar Olsson, Bagge, Asplund, Waller, Thelin, Nylander* och *Jonsson* i Lycksele; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson, Strindlund, Törnkvist* i Karlskrona, *Jeppsson, Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Norsell, Skoglund* och *Olsson* i Staxäng.

Reservation

av herrar *Oscar Olsson, Asplund* och *Jonsson* i Eskilstuna, vilka ansett, att utskottet bort föreslå riksdagen att, med bifall till herrar *Wagnssons* och *Lindströms* samt herr *Erlanders* m. fl. motioner (I: 222 och II: 491), besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en allsidig och förutsättningslös utredning rörande en centralisering av vissa till den samhällsliga ungdomsvården hörande uppgifter med särskilt beaktande av behovet av en för detta ändamål särskilt inrättad social ungdomsbyrå samt motsvarande av statsmakterna understödda kommunala organ med uppgift att utföra erforderliga undersökningar, att underlätta samarbetet mellan olika inom detta område verksamma myndigheter, institutioner och organisationer, samt att inom detta organ en särskild avdelning skall fungera som rådfrågnings- och upplysningsbyrå för ungdom under 25 år.
